

Agnieszka SZULC

Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy

Sytuacja na rynku pracy jako istotna determinanta jakości życia

Synopsis: Punktem wyjścia analizy jest przegląd rozważań teoretycznych, przy czym szczególnie dużą uwagę poświęcono klasyfikacji jakości życia. Kolejnym krokiem jest charakterystyka badań dotyczących jakości życia prowadzonych na szczeblu Unii Europejskiej oraz Polski. W analizie uwzględniono przede wszystkim aspekty związane z sytuacją na rynku pracy.

Słowa kluczowe: rynek pracy, jakość życia, warunki życia.

Wprowadzenie

Jakość życia jest obiektem zainteresowania zarówno naukowców, polityków, dziennikarzy, jak i szeroko pojętej opinii publicznej. Temat ten podejmowany jest tak dla celów poznawczych, jak i utylitarnych. Wśród celów poznawczych można wymienić identyfikację czynników składających się na jakość życia, analizę oczekiwań społeczeństwa wobec życia, opracowanie metodologii pomiaru jakości życia, uzyskanie wiedzy na temat subiektywnej oceny jakości życia. Z racji tego, że jakość życia jest celem nadrzędnym dla tworzenia koncepcji rozwoju społeczno-gospodarczego, powinna stanowić punkt wyjścia dla formułowania i implementacji działań strategicznych. Zatem jako cel utylitarny można wymienić formułowanie i wdrażanie dokumentów strategicznych na szczeblu międzynarodowym, krajowym, regionalnym i lokalnym ([3], s. 10).

Celem artykułu jest analiza uwzględniania sytuacji na rynku pracy w badaniach jakości życia prowadzonych na szczeblu całej Unii Europejskiej i Polski. Na podstawie przeglądu literatury w języku polskim i angielskim poszukiwano odpowiedzi na następujący problem badawczy: czy sytuacja na rynku pracy w wymiarze obiektywnym i subiektywnym uwzględniana jest w badaniach jakości życia? Źródło informacji stanowią w przeważającej części dokumenty instytucji podejmujących trud pomiaru jakości życia.

1. Definicja jakości życia

Pomimo rosnącego zainteresowania jakością życia brakuje jednej, spójnej definicji. Interdyscyplinarność zjawiska utrudnia sformułowanie pojęcia, które zostałoby zaakceptowane między innymi przez: ekonomistów, socjologów, psychologów, pedagogów, filozofów, geografów czy przedstawicieli nauk medycznych ([8], s. 502; [21], s. 21). Istnieje szereg terminów, które używane są zamiennie do jakości życia, jako przykład można wymienić: warunki życia, standard, czy też poziom życia. Główny Urząd Statystyczny w definicji jakości życia uwzględnia „zarówno obiektywną ocenę materialnych i niematerialnych wymiarów życia i sytuacji społecznej jednostek oraz grup społecznych, jak również subiektywnie odbierane poczucie satysfakcji życiowej” [9].

Można wyodrębnić szereg kryteriów definiowania jakości życia umożliwiających usystematyzowanie istoty omawianego pojęcia (tabela 1).

Tabela 1. Klasyfikacje jakości życia

Kryterium definiowania	Klasyfikacja
Ocena	Niewartościowana Wartościowana
Zakres i liczba aspektów	Globalna Ograniczona
Obiektywność pomiaru	Obiektywna Subiektywna
Liczba obiektów	Indywidualna Zbiorowa
Bezpośredniość powiązania badań z rzeczywistością jakości życia	Bezpośrednia Pośrednia
Zrównoważenie aspektów jakości życia	Zrównoważona Niezrównoważona

Źródło: [2], s. 125–126.

Klasyfikacja definicji pod względem kryterium oceny umożliwia wyodrębnienie typu wartościującego (komparatywnego, oceniającego) lub niewartościującego (opisowego, deskryptywnego) ([16], s. 96). Posługując się interpretacją wartościującą, badacz poszukuje odpowiedzi na pytanie: „jaka jest ogólna ocena jakości życia?”, „jaki jest życie?”. Możliwe odpowiedzi to ocena negatywna lub pozytywna. Z kolei wykorzystując podejście niewartościujące, badacz stawia pytania: „jaka jest natura życia?”, „co oznacza nowa lub inna jakość życia?”. W tym przypadku naukowiec poszukuje różnic i podobieństw jakości życia, uwzględniając różne cechy ([2], s. 127). Posługując się kryterium zakresu i liczby aspektów jakości życia, wyznacza się obszary poddawane analizie. Gdy jakość postrzegana jest w sposób ogólny, stosując pełne pole obserwacji, bez wy-

odrębniania poszczególnych komponentów, wykorzystywane jest podejście globalne ([8], s. 7). Natomiast analizując tylko fragment pola obserwacji, stosuje się podejście wpisujące się w cząstkową jakość życia ([8], s. 7, 503). Tym samym jeżeli badacz postrzega jakość życia przez pryzmat konkretnej dziedziny, stosuje ograniczoną definicję jakości życia. Wśród dziedzin czy też sfer jakości życia można wymienić: społeczną, ekonomiczną, środowiskową, instytucjonalną. Przykładem bardziej szczegółowego wyodrębnienia dziedzin jakości życia jest wyróżnienie: dzieci, życia osobistego, zdrowia, samopoczucia psychicznego, stosunków z sąsiadami, posiadania przyjaciół, pracy zawodowej, prowadzenie gospodarstwa domowego, miejsca zamieszkania, warunków mieszkaniowych, sposobu spędzania wolnego czasu, ilości wolnego czasu, sytuacji materialnej i realizacji zasad demokracji ([16], s. 97).

W badaniach jakości życia, stosując kryterium obiektywności pomiaru, można wyróżnić dwa podejścia. Pomiar obiektywny odbywa się za pomocą statystycznego pomiaru wartości cech. Dobór obiektywnych cech, które należy uwzględnić przy dokonywaniu oceny jakości życia, uzależniony jest od celu prowadzonego badania ([10], s. 7). Na liście potencjalnych zmiennych znajdują się między innymi te charakteryzujące: zdrowie, edukację, indywidualną aktywność, działalność polityczną, relacje społeczne, warunki środowiska, osobistą, gospodarczą niepewność, rekreację i wypoczynek ([19], s. 45–54; [20], s. 28). Subiektywna jakość życia powiązana jest z zadowoleniem, satysfakcją z życia, szczęściem i dobrostanem. Pomiar subiektywnej jakości życia polega na badaniu deklarowanej przez respondenta oceny jakości życia ([18], s. 19). Jest to odzwierciedlenie sytuacji osądzonej przez samych badanych ([19], s. 44).

W badaniach dotyczących indywidualnej jakości życia w centrum uwagi znajduje się jednostka. Natomiast zbiorowa jakość życia to uogólnienia indywidualnych jakości życia, na przykład do poziomu gospodarstwa domowego, społeczności lokalnej, czy też osób zamieszkujących terytorium danego kraju. Podział na indywidualną i zbiorową jakość życia stosowany jest w przypadku korzystania z technik badań naukowych, w wyniku zastosowania których zbierane są dane na temat indywidualnych jednostek, a potem uogólniane. Jako przykład można wymienić: obserwację, wywiad, ankietowanie ([1], s. 57). Bezpośrednia jakość życia to obraz charakteryzowanego zjawiska uzyskiwany w wyniku badań bezpośrednich, natomiast pośrednia jakość życia to obraz jakości opisywany za pomocą pośrednich obserwacji.

2. Przegląd wybranych badań pomiaru jakości życia w Unii Europejskiej

Na szczeblu Unii Europejskiej realizowane są trzy programy (Europejskie Badanie Jakości, EU-SILC, Urban Audit), które związane są z tematyką jakości

życia. We wszystkich trzech wymienionych badaniach uwzględniane są między innymi aspekty związane z rynkiem pracy.

Europejskie Badanie Jakości (EQLS) przeprowadzane jest co cztery lata od 2003 roku. Pierwsze badanie objęło 28 krajów (27 państw członkowskich, Turcja), drugie 31 krajów (27 państw członkowskich, Chorwacja, Macedonia, Turcja, Norwegia, Była Jugosłowiańska Republika Macedonii), trzecie 34 kraje (27 państw członkowskich, Chorwacja, Islandia, Czarnogóra, Serbia, Turcja, Kosovo, Była Jugosłowiańska Republika Macedonii) [11]. Jakość życia w badaniu rozumiana jest jako szersze pojęcie niż warunki życia i odnosi się do ogólnego dobrobytu jednostki w społeczeństwie.

Warunki życia są ważnym i centralnym elementem zwiększania jakości życia poprzez możliwość osiągania upragnionych celów. Życie jednostek powiązane jest z relacjami utrzymywanymi z innymi członkami gospodarstw domowych, lokalną społecznością, a także z instytucjami i świadczonymi usługami, które istotnie wpływają na jakość życia [7]. Podczas opisywanego badania wykorzystywane jest podejście obiektywne i subiektywne do jakości życia. W badaniu wyodrębniono następujące obszary: zatrudnienie i równowaga między życiem osobistym a zawodowym, rodzina i życie społeczne, wykluczenie społeczne, warunki mieszkaniowe, usługi publiczne oraz subiektywne poczucie dobrobytu. Badaniem obejmuje się dorosłych członków gospodarstw domowych [12]. Wyniki badań udostępniane są w interaktywnej bazie danych EurLIFE. W bazie danych dostępnych jest siedemnaście wskaźników dotyczących rynku pracy (tabela 2).

Tabela 2. Wskaźniki charakteryzujące zatrudnienie

Nazwa	Definicja
Stopa zatrudnienia	Udział zatrudnionych w wieku 15–64 lat w ogólnej liczbie ludności w analizowanej grupie wiekowej
Stopa bezrobocia	Procentowy udział liczby bezrobotnych w wieku 15–74 w liczbie ludności aktywnej zawodowo
Bezrobocie długotrwałe	Osoby w wieku 15 lat i więcej pozostające na długotrwałym bezrobociu (12 miesięcy i dłużej), które są zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia
Stopa bezrobocia wśród młodzieży	Procentowy udział osób bezrobotnych w wieku 15–24 w liczbie ludności aktywnej zawodowo
Uważający pracę za stresującą	Procent zatrudnionych osób przyznających, że w pełni zgadza się lub zgadza się ze stwierdzeniem, że praca jest zbyt wymagająca i stresująca
Wpływ na zadania wykonywane w pracy	Procent zatrudnionych przyznających, że mają możliwość wyboru i zmiany kolejności zadań, metod pracy i tempa pracy
Nużąca praca	Procent zatrudnionych osób w przedziale wiekowym 18–65 lat, którzy całkowicie zgadzają się i zgadzają, że ich praca jest monotonna i nudna
Krótkie terminy wykonywania zadań	Procent pracowników, którzy często muszą wykonywać przynajmniej 75% swoich obowiązków w krótkim czasie

Tabela 2. Wskaźniki charakteryzujące zatrudnienie (cd.)

Nazwa	Definicja
Praca w trudnych albo niebezpiecznych warunkach	Udział osób bezwarunkowo zgadzających się lub zgadzających się na pracę w niebezpiecznych lub niezdrowych warunkach
Wynikające z wykonywanej pracy ograniczenie czasu na życie rodzinne	Odsetek osób, dla których parokrotnie w tygodniu lub miesiącu wywiązywanie się z obowiązków rodzinnych stanowiło trudność z powodu czasu poświęcanego pracy
Presja związana z wykonywaną pracą	Procent zatrudnionych osób, które często lub zawsze spostrzegają, że ich partner lub rodzina ma dość presji związanej z pracą
Zbyt męcząca praca	Odsetek osób, które kilka razy w miesiącu lub kilka razy w tygodniu wracają zbyt zmęczone, aby wykonywać obowiązki domowe
Zadowolenie z pracy	Procent osób zatrudnionych, które są bardzo lub umiarkowanie zadowolone z wykonywanej pracy
Znaczenie pracy	Średnia wartość skali od 1 do 10, gdzie 1 oznacza wyjątkowo nieważna, 10 wyjątkowo ważna
Prawdopodobieństwo utraty pracy	Procent osób zatrudnionych w przedziale wiekowym 18–65 lat, które uważają, że prawdopodobieństwo utraty pracy w ciągu najbliższych 6 miesięcy jest bardzo lub dość prawdopodobne
Spodziewana sytuacja w pracy	Procent osób zatrudnionych spodziewających się lepszej sytuacji zawodowej w ciągu najbliższego roku
Liczba godzin pracy w tygodniu	Średnia liczba godzin pracy w tygodniu z uwzględnieniem nadgodzin

Źródło: <https://eurofound.europa.eu/areas/qualityoflife/eurlife/> [dostęp: 16.09.2013].

Europejskie Badanie Warunków Życia Ludności (EU-SILC) opisywane jest jako jeden z najważniejszych systemów badań gospodarstw domowych, których celem jest uzyskanie porównywalnych danych z zakresu sytuacji dochodowej, wykluczenia społecznego, warunków mieszkaniowych, pracy, edukacji i ochrony zdrowia [3, s. 37; 13]. W Europejskim Badaniu Warunków Życia Ludności wykorzystywane jest zarówno podejście obiektywne, jak i subiektywne do jakości życia. Badanie EU-SILC po raz pierwszy przeprowadzono w 2003 roku w siedmiu krajach (Austria, Belgia, Dania, Grecja, Irlandia, Luksemburg, Norwegia). Rok później stało się badaniem powszechnym w Unii Europejskiej, przeprowadzanym corocznie. Poprzez EU-SILC dostarczane są dwa rodzaje danych: przekrojowe i panelowe. Dane przekrojowe dotyczą: dochodów, ubóstwa, wykluczenia społecznego i innych warunków życia. Natomiast dane dotyczące zmian w czasie ograniczone są do dochodów, pracy oraz niepieniężnych wskaźników wykluczenia społecznego [17].

Dane przekrojowe pozyskiwane są corocznie, natomiast dane z badań panelowych pozyskiwane są w ciągu czterech lat z obserwacji okresowych.

W zakresie dziedziny „informacje na temat rynku pracy” zbierane są dane w takich obszarach, jak:

- podstawowe informacje na temat rynku pracy dotyczące statusu działalności i głównego zatrudnienia, w tym informacje na temat ostatniego głównego zatrudnienia w przypadku bezrobotnych,
- podstawowe informacje dotyczących statusu działalności podczas okresu odniesienia dochodu,
- całkowita liczba godzin przepracowanych w obecnym, drugim/trzecim... miejscu zatrudnienia,
- szczegółowe informacje na temat pracy,
- historia działalności,
- kalendarz działalności [17].

Opisywane badanie polega na stworzeniu pewnych ram, które definiują: dane udostępniane przez poszczególne kraje do Eurostatu, obowiązujące procedury oraz klasyfikacje umożliwiające uzyskanie maksymalnej porównywalności informacji na szczeblu Unii Europejskiej.

Komisja Europejska wraz z Eurostatem podjęła wspólną inicjatywę (Urban Audit), mającą na celu dostarczenie informacji oraz porównywalnych danych w zakresie różnych aspektów jakości życia w europejskich miastach ([6], s. 5). Badanie Urban Audit wykorzystuje w podejściu do jakości życia zarówno charakter obiektywny, jak i subiektywny. Pilotaż badania przeprowadzono w 1999 roku, a właściwe badania w następujących latach: 2003/2004, 2006/2007, 2009 i 2011. Badanie zawiera blisko 250 wskaźników z następujących dziedzin: demografia, aspekty społeczne i ekonomiczne, zaangażowanie społeczeństwa, edukacja i wykształcenie, środowisko, podróże i transport, społeczeństwo informacyjne oraz kultura i rekreacja [14]. W dziedzinie dotyczącej aspektów ekonomicznych wyróżniono obszar rynku pracy, działalność gospodarczą, różnice w generowanych dochodach i ubóstwo. W zakresie rynku pracy uwzględnia się następujące zmienne:

- przeciętne roczne zmiany w zatrudnieniu w ciągu ostatnich pięciu lat,
- liczba bezrobotnych,
- stopa bezrobocia,
- udział osób długotrwale bezrobotnych,
- wskaźnik zatrudnienia,
- wskaźnik samozatrudnienia,
- współczynnik aktywności ekonomicznej,
- udział pracujących w niepełnym wymiarze czasu pracy.

Zmienne te dodatkowo różnicowane są według kryteriów takich jak wiek i płeć ([6], s. 24–25).

3. Przegląd wybranych badań jakości życia w Polsce

Z racji przystąpienia Polski do Unii Europejskiej na terenie kraju realizowane są zarówno badania jakości życia obejmujące zasięgiem wszystkie kraje członkowskie, jak i te o zasięgu krajowym.

Polski Generalny Sondaż Jakości Życia jest kontynuacją wcześniejszego Polskiego Generalnego Sondażu Dobrostanu Psychicznego 1991–1992. Podsumowaniem wielowymiarowego badania jakości życia Polaków jest raport „Jakość życia Polaków w czasie zmiany społecznej 1991–1997”. W ramach badań dokonano siedmiu pomiarów w odstępach rocznych. Badaniu podlegali wszyscy członkowie wylosowanych gospodarstw domowych. Przez jakość życia rozumiano „dobrostan psychiczny, warunki materialne i społeczne, w jakich człowiek żyje, oraz jego zasoby i stosowane przezeń strategie adaptacyjne” ([4], s. 2). W ankiecie, która wypełniana była osobiście przez respondenta, znalazły się pytania z zakresu rynku pracy (tabela 3).

Tabela 3. Przykłady wybranych pytań dotyczących rynku pracy

Pytanie	Możliwe odpowiedzi (wybrane możliwości odpowiedzi)	Symbol zmiennej
Co uważa Pan(i) za najważniejszy warunek udanego, szczęśliwego życia?	Praca	P11
Co uważa Pan(i) za najważniejszy powód nieudanego, nieszczęśliwego życia?	Brak pracy	P20
Pana(i) obecne zatrudnienie:	Bezrobotny(a) Niepracujący(a)	D39
W jakim stopniu zadowolony(a) jest Pan(i) z pracy?	Od bardzo niezadowolony do bardzo zadowolony	J53
Czy w okresie minionego roku:	Podjął(a) Pan(i) lepiej płatną lub dodatkową pracę?	P79
Czy wzrosły w tym roku Pana(i) dochody z pracy?	Tak Nie	P80
Jak Pan(i) sądzi, jak długo będzie musiał(a) Pan(i) czekać na propozycje pracy, która Pana(a) zadowoli?	otwarte	P84
Jakiej wysokości powinna być płaca za oferowaną pracę, aby ją Pan(i) podjął(ęła)	... złotych	P91

Źródło: [5].

Od 2000 roku realizowany jest projekt Diagnoza Społeczna – Warunki i jakość życia Polaków. Badania mają charakter panelowy, uwzględniają ekono-

miczne i pozaekonomiczne aspekty jakości życia gospodarstw domowych i ich członków. W ekonomicznym wymiarze jakości życia uwzględniono dochód, zasobność materialną, oszczędności, kredyty. Natomiast wśród pozaekonomicznych aspektów brano pod uwagę między innymi edukację, leczenie, sposoby radzenia sobie z kłopotami, stres, dobrostan psychiczny, styl życia, zachowania patologiczne, uczestnictwo w kulturze, korzystanie z nowoczesnych technologii komunikacyjnych [15]. W Diagnostyce Społecznej wykorzystywane jest zarówno obiektywne, jak i subiektywne podejście do jakości życia. Kwestionariusz składa się z dwóch części, pierwsza, ogólna, kierowana jest do gospodarstw domowych, druga, indywidualna, adresowana jest do poszczególnych członków badanych gospodarstw domowych [5]. W części ogólnej kwestionariuszy znajduje się fragment dotyczący aktywności ekonomicznej członków gospodarstw domowych w wieku 15 lat i więcej. W części dotyczącej poszczególnych członków gospodarstwa domowego zastosowano pytania wykorzystywane w trakcie realizacji Polskiego Generalnego Sondażu Jakości Życia (tabela 3).

Zakończenie

Sytuacja na rynku pracy stanowi istotną determinantę jakości życia. Aktywność na rynku pracy poszczególnych podmiotów wpływa zarówno na kondycję finansową jednostki, jak i możliwość realizowania pasji, nieustannego inwestowania w kapitał ludzki, nawiązywania i utrzymywania więzi społecznych.

Sytuacja na rynku pracy uwzględniana jest w badaniach dotyczących jakości życia prowadzonych tak na szczeblu całej Unii Europejskiej, jak i Polski. W badaniach stosowane jest podejście obiektywne i subiektywne. Pomiar obiektywny, odzwierciedlający sytuację na rynku pracy, może być dokonywany przy wykorzystaniu szeregu wskaźników, takich jak: stopa bezrobocia, wskaźnik zatrudnienia, współczynnik aktywności zawodowej oraz danych dotyczących między innymi: poszkodowanych w wypadkach przy pracy, kosztów pracy, liczby strajków, poziomu wynagrodzeń. Rynek pracy charakteryzować można również przez pryzmat subiektywnej oceny aktorów. Wśród zagadnień podlegających indywidualnemu osądowi można odnaleźć: znaczenie pracy, presję związaną z wykonywaną pracą, obawę przed utratą pracy, spodziewaną sytuację w pracy.

Należy mieć na uwadze fakt, iż z racji ograniczeń publikacji analizowano jedynie fragment dotyczący uwzględniania sytuacji na rynku pracy. Ograniczono się do przeglądu wybranych badań jakości życia. Wielowymiarowa analiza wyników prezentowanych badań stanowiłaby wkład merytoryczny, który zostanie podjęty w przyszłości.

Literatura

- [1] Apanowicz J., *Metodologiczne uwarunkowania pracy naukowej*, Difin, Warszawa 2005.
- [2] Borys T., *Propozycja siedmiu typologii jakości życia*, „Gospodarka a Środowisko. Prace naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu”, nr 9, Wrocław 2008.
- [3] Borys T., Rogala P. (red.), *Jakość życia na poziomie lokalnym – ujęcie wskaźnikowe*, UNDP, Warszawa 2008.
- [4] Czapiński J., *Jakość życia Polaków w czasie zmiany społecznej 1991–1997. Związek między obiektywnymi i subiektywnymi wskaźnikami jakości życia w okresie transformacji systemowej*, Instytut Studiów Społecznych, Uniwersytet Warszawski.
- [5] Czapiński J., *Jakość życia Polaków w czasie zmiany społecznej*, Ankiety 1998.
- [6] European Communities, *Urban Audit. Methodological Handbook*, Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg 2004.
- [7] Eurofund, *Quality of life in Europe: Impacts of the crisis*, 3rd European Quality of Life Survey, Publications Office of the European Union, Luxembourg 2012.
- [8] Farguhar M., *Definitions of quality of life: a taxonomy*, „Journal of Advanced Nursing” 1995, nr 22.
- [9] GUS, *Wybrane aspekty jakości życia na podstawie wyników badania spójności społecznej*, Konferencja prasowa Prezesa GUS, 30 listopada 2012 r.
- [10] GUS, *Jakość życia, kapitał społeczny, ubóstwo i wykluczenie społeczne w Polsce*, Urząd Statystyczny w Łodzi, Warszawa 2013.
- [11] http://www.eurofound.europa.eu/surveys/eqls/index_pl.htm [dostęp: 15.09.2013].
- [12] <http://www.eurofound.europa.eu/surveys/eqls/2007/methodology.htm> [dostęp: 15.09.2013].
- [13] http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Glossary:EU_statistics_on_income_and_living_conditions_%28EU-SILC%29/pl [dostęp: 16.09.2013].
- [14] http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/region_cities/city_urban/urban_audit_data [dostęp: 16.09.2013].
- [15] <http://www.diagnoza.com/> [dostęp: 16.02.2013].
- [16] Kryk B., Włodarczyk-Śpiewak K., *Wybrane aspekty jakości życia na przykładzie województwa zachodniopomorskiego*, [w:] D. Kopycińska (red.), *Zachowania rynkowe gospodarstw domowych i przedsiębiorstw w okresie transformacji systemowej w Polsce*, Katedra Mikroekonomii Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin.
- [17] Rozporządzenie nr 1177/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 czerwca 2003 r. dotyczące statystyk Wspólnoty w sprawie dochodów i warunków życia (EU-SILC).

- [18] Sompolska-Rzechuła A., *Pomiar i ocena jakości życia*, „Wiadomości Statystyczne” 2013, nr 8.
- [19] Stiglitz J.E., Sen A., Fitoussi J.P., *Report of the commission on the measurement of economic performance et social progress*, Paris 2009.
- [20] Trzebiatowski J., *Jakość życia w perspektywie nauk społecznych i medycznych – systematyzacja ujęć definicyjnych*, „Hygeia Public Health” 2011, nr 46.
- [21] Wnuk M., Marcinkowski J.T., *Jakość życia jako pojęcie pluralistyczne o charakterze interdyscyplinarnym*, „Problemy Higieny i Epidemiologii” 2012, nr 93.

The situation on the labor market as a significant determinant of quality of life

Summary: The starting point for the analysis is the review of the theory of quality of life. Special attention is paid to the taxonomy of quality of life. Secondly, the analysis of researches of quality of life in the United Europe and Poland is done. In the analysis, aspects of situation on the labour market are mainly included.

Keywords: labour market, quality of life, living conditions.